

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Riigiteaduste instituut

Bakalaureusetöö

Liisi Kents

**MIGRATSIOONITRENDID TÄNAPÄEVA EUROOPAS-
SUURBRITANNIA NÄITEL**

Juhendaja: Rein Toomla, MA

Tartu 2012

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

/töö autori allkiri/

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Ülevaade erinevatest migratsiooni teoreetilistest käsitlustest	6
1.1 Makrotasandi neoklassikaline migratsiooniteooria	7
1.2 Inimkapitali teooria	8
1.3 Võrgustiku teooria	10
1.4 Tõmbe- ja tõuketeeoria.....	11
2. Euroopa migratsioonitrendid viimase kümne aasta jooksul.....	13
2.2 Migratsioon Suurbritannias alates 1922. aastast	16
2.3 Immigrandid teistest Euroopa riikidest	19
2.4 Immigrandid Rahvaste Ühendusest	22
2.5 Immigrandid kolmandatest riikidest	23
2.6 Suurbritannia integratsioonipoliitika kui tõmbetegur.....	25
2.7 Majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised tõmbetegurid	26
Kokkuvõte	29
Kasutatud kirjandus	31
Summary	34

Sissejuhatus

Rahvastiku arvu kiire kasvuga kaasnevad probleemid on viimastel aastatel üha aktuaalsemaks uurimisteenaks. Populatsiooni muutuste analüüsis on aga oluline roll ka migratsioonitrendidel, sest inimeste ränne mõjutab nii lähte- kui ka sihtriigi rahvastiku arvu, majandust kui ka ühiskonnakorraldust. Antud uurimustöö keskendub migratsioonitrendidele ja seda mõjutavatele teguritele Euroopas. Uurimuse eesmärgiks on hinnata migratsioonitrendide arenguid ja seda mõjutavaid tegureid läbi Suurbritannia näite. Sealjuures keskendub autor paljuski Euroopa Liidule, kuna Suurbritannia poliitika ja seadusandlus on suuresti ühendusest mõjutatud. Kindlasuunalisi muutusi Euroopa migratsioonis uurides on selgelt näha, et migreerunud inimeste arvud on sõltuvuses riikides kehtivate sisserännu kvootide, majandusliku taseme ja üldise heaoluga

Suurbritannia migratsiooni ajaloos võib eristada kolme liiki rändeid- sisseränne endistest Briti impeeriumi kolooniatest, sisseränne mõnest Euroopa Liidu riigist või kolmandast riigist. Oletatavasti kehtivad sihtriigis eri liiki immigrantide jaoks erinevad võimalused ja piirangud. Kuna Euroopa Liidu üks neljast sätestatud vabadusest on inimeste vaba liikumine, siis võib ennustada, et minimaalne migratsioonibarjäär aga ka soodsamad võimalused sihtriigis on just Euroopa Liidust pärit immigrantidele parimad. Mõningane erinevus seisneb arvatavasti ka endistest kolooniatest pärit immigrantide sissevoolu reguleerimisel. Seega analüüsib autor immigratsiooni regulatsioone antud riigis lähtuvalt eelpool loetletud migratsiooni liikidest. Töös keskendutakse eelkõige Suurbritannias kehtivale migratsioonipoliitikale ja seda reguleerivale seadusandlusele. Põgusalt leiavad käsitlust ka teised tegurid nagu majanduslik ja sotsiaalne tase, kultuuriline ning keeleline sobivus.

Antud töö uurimisülesanneteks on:

- anda ülevaade teemakohastest migratsiooniteooriatest,
- kirjeldada migratsiooni trende viimase kümne aasta jooksul Euroopas,
- võrrelda Suurbritannias kehtivaid migratsioonitrende ja leida seos seadusandluse ja migratsioonipoliitikaga,
- analüüsida teisi Suurbritannia migratsiooni mõjutavaid tegureid,

- võrrelda eri liiki immigrandidele kehtivaid rändebarjääre.

Antud töös kasutatakse migratsiooni mõistet, mis tähendab inimeste püsivat elukoha vahetust. Migratsioon jaguneb sisemigratsiooniks, mis on inimeste ümberasumine omal maal ja rahvusvaheliseks migratsiooniks ehk inimeste elupaiga vahetus ühest riigist teise. Ajalises mõttes jaguneb migratsioon alaliseks (püsivaks elukohavahetuseks) ning ajutiseks (näiteks hooajaline tööle- ja elamaasumine teise riiki) (Eamets, Philips 2004: 6). Rände iseloomust lähtudes keskendub autor antud uurimuses rahvusvahelisele alalisele migratsioonile. Migratsioonitrendi väljendamiseks analüüsitakse riikide netomigratsiooni ehk riiki sisse ja välja rändavate inimeste vahet. Mida suurem on näitaja, seda populaarsema sihtriigiga on tegu.

Töö teoreetilises osas on käsitluse all erinevad migratsiooniteooriad, mille läbi antud uurimustöö probleemi selgitada saab. Kuigi migratsiooniprotsesse käsitlevaid teooriaid on palju, valib autor selgitamiseks neli tähtsamat ja antud uurimisteema jaoks sobivamat. Niisiis tulevad lähema vaatluse alla neli järgmist enam käsitlust leidnud teooriat: makro neoklassikaline migratsiooniteooria, inimkapitali teooria, võrgustiku teooria ja tõmbe- ja tõuketeguri teooria. Kuna antud uurimustöö käsitleb tegureid, mis inimesi migratsiooniotsuseid langetama ajendavad ja seeläbi migratsioonitrende Euroopas kujundavad, koostab autor põhjalikuma analüüsi viimase teooria järgi.

Töö empiiriline osa keskendub migratsioonitrendidele Euroopa Liidus analüüsides Suurbritannias valitsevat migratsioonipoliitikat, seadusandlust ja teisi tõmbe- ja tõuketegureid. Peatüki esimeses ja teises osas annab autor põgusa ülevaate Euroopa Liidu migratsioonitrendidest viimase kümne aasta jooksul. Analüüs põhineb vaid valitud perioodil, kuna selle ajavahemiku kohta leidub piisavalt andmestikke ning statistikat. Võrdlus tänapäevase olukorraga põhineb eelkõige Suurbritannia näitel, kuna selle riigi näol on tegemist küllaltki populaarse sihtriigiga ning sealne migratsioonipoliitika on mitmetahuline. Samuti teeb selle riigi paremini analüüsitavaks inglisekeelsed materjalid, mis muudavad uurimise hõlpsamaks. Lisaks seadusandlusele ja poliitikale tutvub autor uurimisprobleemiga seonduvate teadusartiklitega tunnustatud teadusajakirjadest aga ka Euroopa Liidu andmebaasist Eurostat ja Suurbritannia statistika andmebaasist Office for National Statistics.

1. Ülevaade erinevatest migratsiooni teoreetilistest käsitlustest

Selleks, et analüüsida migratsioonitrende rahvusvahelisel tasandil on vaja selgusele jõuda migratsiooni põhjustavates tegurites ehk teisisõnu, mis ajendab inimesi tegema migratsiooniotsustust. Migratsiooni toimimise ja selle ajendite analüüsimiseks on võimalik toetuda mitmetele erinevatele teooriatele. Migratsiooniteooriatest eristatakse (Krieger 2004):

- majanduslikke ja mittemajanduslikke teooriaid,
- mikro-, meso- ja makrotasandi teooriaid,
- migratsiooni põhjusi ja tagajärgi uurivaid teooriaid,
- migratsiooniprotsessi kestvusest ja pidevusest lähtuvaid teooriaid.

Üldisemalt eristatakse migratsiooniteooriaid eelkõige selle alusel, kas tegemist on majandusliku käsitlusega (ehk mikro- või makroteooriaga) või mittemajandusliku lähenemisega. Mittemajanduslikud migratsiooniteooriad selgitavad eelkõige migreerumise sotsioloogilisi ja sotsiaal-psühholoogilisi aspekte. Mikrotasandi teooriate puhul lähtutakse individuaalsetest väärtustest, soovidest ja ootustest, mis kaasnevad otsusega migreeruda: inimesed tahavad seeläbi kindlustada endale paremat elatustaset, rikkust, staatust, autonoomsust jt aspekte. Meso- ehk vahetasand ei uuri mitte makro-ega mikrotasandi tegureid, vaid keskendub sellele, millise struktuuri kaudu tegurid väljenduvad ja kuidas neid mõõta. See tasand analüüsib võrgustikuteooriaid, rõhutades nii endiste kui potentsiaalsete migrantide ja mittemigrantide sotsiaalsete võrgustike (perekonnal, sõprussuhetel ja/või kodumaal saadud ühistel kogemustel põhinevate sotsiaalsete sidemete) tähtsust siht- ja lähteriigis. Makrotasandil analüüsitakse üldisi majanduslikke, poliitilisi, kultuurilisi ja demograafilisi tegureid (Eamets, Philips 2004: 7).

Antud uurimuses käsitletakse makrotasandi neoklassikalist migratsiooniteooriat, mikrotasandi inimkapitali teooriat, võrgustiku teooriat, mis nagu eelpool mainitud kuulub mesotasandi teooriate hulka ja tõmbe- ja tõuketegurite teooriat, mis on mikrotasandi sotsiaalmajanduslik teooria. Kuigi autori arvates on oluline lahti seletada

ka teised sobivamad ja enimkajastatud teooriad, keskendub töö analüüsi osa tõmbe- ja tõuketeooriale. Kuna vaatluse all olevad Suurbritannia migratsiooni mõjutavad tegurid pärinevad erinevatest valdkondadest nagu migratsioonipoliitika, sisserände kvoodid, seadusandlus, majandus ja sotsiaaltagatised, sobib analüüsiks just laiahaardeline ning mitmekülgne tõmbe- ja tõuketeooria. See võimaldab eristada, millised aspektid on migratsiooni soodustavad ja millised takistavad.

1.1 Makrotasandi neoklassikaline migratsiooniteooria

Makrotasandi neoklassikalise migratsiooniteooria (*neoclassical macro theory*) puhul on tegemist ühe enim tuntud ning vanema migratsiooniteooriaga, mille arendasid 1970. aastal Ameerika päritolu majandusteadlased John R. Harris ja Michael Todaro, kelle ideede kohaselt põhineb migratsioon tööjõu turul. Makrotasandi neoklassikalise teooria läbi selgitatakse kõige sagedamini tööjõu migratsiooni ja kapitali mobiilsuse mõjusid siht- ja päritoluriigile. Käsitluses lähtutakse sellest, et netosissetulekute erinevused riikide ja piirkondade vahel määravad migratsiooni toimumise, seega madalama palgaastmega riigist suundutakse sinna, kus kõrgem töötasu. Makrotasandi lähenemine põhineb aga oletusel, et inividid tegutsevad ratsionaalselt ja arvestavad kolimisega seotud kulutusi (Hadler 2006: 2). Kui arutleda selle üle, miks inimesed ühest riigist teise rändavad, siis on üheks sagedasemaks arvamuseks, on see et inimesed otsivad tasuvamat tööd. Seega leiab autor, et majanduslik heaolu riigis on oluline tegur migratsiooniootsuse langetamisel ja kõrgema palga mõju on seetõttu küllaltki tähtis. On iseenesest mõistetav, et mida suurem on sissetulek antud piirkonnas, seda atraktiivsem on see ka elupaigana.

Selleks, et analüüsida migratsiooni mõjusid tuleb arvestada makrotasandi neoklassikalise mudeli eeldustega, mis on järgmised (Tassinopoulos *et al.* 1998: 7-8):

- homogeenne tööjõupakkumine nii siht- kui päritoluriigis,
- täistööhõive,
- täiuslik konkurents tööturul,
- tootmisvahendite vaba liikumine,

- puuduvad transpordile tehtavad kulutused,
- täielik läbipaistvus ning informatsiooni kättesaadavus,
- palgataseme erinevus on ainukene migratsiooni põhjus.

Antud teooria miinuseks on, et vastavus reaalsele olule on küllaltki küsitav. Probleem seisneb selles, et teooria ei suuda piisavalt selgitada diferentseeritud migratsiooni ja eelkõige seda, miks osadel riikidel on kõrged migratsiooni näitajad, samas kui teistel sarnastel riikidel jällegi madalamad. Samuti ei kehti väide, et migratsioonivoogude suurused lähte- ja sihtkohtade vahel on proportsiooniliselt majanduslike erinevuste suurustega. Vastuoluline on ka see, et palga tasemed ja heaolu riigiti küll oluliselt erinevad, kuid emigreeruvate inimeste arv on siiski väike. Kui migratsioon toimiks üksnes vastavalt sellele käsitlesele, oleks rahvusvaheliste migrantide arv mitu korda suurem kui ta seda reaalselt hetkel on. Seega ei saa migratsioonitrendide kirjeldamisel vaid pelgalt majanduslikele mõjudele toetuda (Arango 2000: 286).

Ilmselt tulenevad puudused neoklassikalise mudeli ühedimensionaalsusest ja eelkõige poliitilise dimensiooni välistamisest. Samuti ei arvesta antud käsitlus riikide vahel esinevaid rändebarjääre. Tänapäeval on palgaerinevustest oluliselt tähtsamal kohal poliitilised faktorid migratsiooni otsuse langetamisel ning sihtriikide valiku analüüsimisel tuleks pigem tähelepanu pöörata õiguslikele tingimustele või siis inimeste iseloomule (Arango 2000: 286). Sellest hoolimata on antud teooria oluline ja tähelepanuväärne, kuna see andis aluse teistele käsitlustele. Samuti ei kahtle autor, et ka palgaerinevused riikide vahel on oluline põhjus millega migreerumist seletada.

1.2 Inimkapitali teooria

Sõna „inimkapital“ võttis esmakordselt kasutusele ameerika majandusteadlane Theodore Schultz. Ta liigitas inimkapitali kulutused mitte tarbimiseks vaid investeerimiseks. Antud käsitluse läbi on enim uuritud inimkapitali teoorial põhinevat migratsiooni kui majandust tasakaalustavat mehhanismi. Üks selle idee viljelejaid on näiteks tunnustatud ameerika majandusteadlane Larry S. Sjaastad, kes uuris migratsiooni mõju sissetulekute erinevustele läbi inimkapitali teooria.

Inimpakitali teooria (*human capital theory*) on mikrotasandi käsitlus, mida iseloomustab arusaam, et migratsioon on investering tulevikku. Selle teooria kohaselt tehakse praeguseid kulutusi selleks, et suurendada sissetulekuid tulevikus. Migreeruma ajendab tulu, mida saadakse praeguste kulude ning oodatava tulu vahest. Sellest tulenevalt migreerutakse ka siis, kui tulu ei saada kohe vaid pikema perioodi jooksul, näiteks kui leitakse edutamise väljavaadete kõrge palgaline töökoht (Hadler 2006: 3). Kulud jagunevad sealjuures otsesteks ja kaudseteks mis tuleb kanda kohe, oodatav tulu aga jaotub pikema perioodi peale. Otsesteks kuludeks on töökoha kaotamine endises elukohas ja sellega seotud alternatiivkulu, lisaks otsene kolimiskulu, otsene kulu uue töö leidmiseks ja õppimiseks ning uues keskkonnas kohanemiseks. Kuludena vaadeldakse ka psühholoogilisi kulusid, mis tulenevad sõpradest, perekonnast ja lähedastest lahkumisest, ning ebamugavuse ja ebakindlusega seotud kulusid. Tuluks on eeldatav kõrgem tulevane palk ja paremad elamistingimused (Eamets, Philips 2004: 12).

Inimkapital koosneb sissetuleku teenimise võimest, teadmistest ning inimese enda kogemusest. Seda kapitali saab suurendada teatud investeeringuid tehes, mis nõuavad küll koheselt tehtavaid ohverdusi, kuid suurendavad tulevikus saadavaid sissetulekuid. Siiski ei langetata otsust vaid sellest lähtuvalt. Migratsiooni ning selle alternatiivi võrreldakse lähtuvalt oodatavatest kasudest. Olulised migratsiooniga kaasnevad kulud on transpordikulud, kolimise ajal saamata jääv sissetulek, perekonnast ning sõpradest lahkumise tõttu tekkivad psühholoogilised kulud ning kaduma mineva tööstaaži ning pensioni tõttu saadavad tulud. Ratsionaalne inimene langetab otsuse migratsiooni kasuks, kui nimetatud kulud on tuleviku tuludest väiksemad (Tassinopoulos *et al.* 1998: 9).

Teooria puudus seisneb selles, et inimkapitaliteooria kohandub eelkõige noorematele inimestele, sest vanematel on vähem aega kulud pikemas perspektiivis tulude näol tagasi teenida. Samuti on vanematel inimestel sageli kõrgemad migreerumise kulud, lisaks võivad vanusega kasvada psühholoogilised kulud. Oluline puudujääk inimkapitaliteooria mudelis seisneb ka selles, et jäetakse kõrvale võimalus, et migratsioon esineb mittevabatahtlikul ajendil või on sootuks illegaalne. Teooria adekvaatsuse seab küsimärgi alla ka tulude ja kulude hindamise subjektiivsus, mistõttu ei pruugi analüüsi tulemused sageli tegelikkusega kooskõlas olla.

1.3 Võrgustiku teooria

Võrgustikuteooria on mesotasandi teooria, mida on käsitlenud peamiselt sotsioloogid Douglas S. Massey ja Alberto Palloni. Läbi võrgustiku teooria on seletatud näiteks migratsiooni Mehhikost USA-sse aga ka immigratsioonivoole Ameerika Ühendriikidesse aastatel 1951-1980.

Võrgustiku teooria (*network theory*) väidab, et rahvusvahelise migratsiooni tulemusena tekivad sihtriikides immigrantide etnilised võrgustikud, mis on isikutevaheliste sidemete kaudu ühenduses ka nende päritoluriikidega (Eamets, Philips 2004: 12). Kui sellised rahvuse baasil kujunenud võrgustikud hakkavad sihtriigis laienema, siis võib see suurendada potentsiaalsete sisserändajate arvu etniliselt samasse gruppi kuuluvate sisserändajate läbi. Teooria väidab, et põhiline ei ole mitte oodatav majanduslik tulu ja suuremad sissetulekud, vaid pigem võrgustike tõttu migratsiooniga kaasnevad väiksemad kulud ja riskid (Eamets, Philips 2004: 12).

See teooria tundub adekvaatsem kui eelmised, kuna arvestab migratsiooniga kaasnevat nii sotsiaalset kui majanduslikku kulu ja tulu. Võrgustikud alandavad eelkõige potentsiaalseid kulutusi. Kui aga kulude langus on inimese jaoks piisav, võib temast saada potentsiaalne migrant.

On olemas kaks vastuväidet, mis räägivad võrgustiku efekti vastu: Esiteks "ühiste põhjuste" hüpotees, mis väidab, et migratsiooni mõjutavaks teguriks on sotsiaalne võrgustik kuhu kuulutakse ning ühised sotsiaalsed tegurid, mis mõjutavad inimesi antud sotsialvõrgustikus migreerima. Samas kui aga inimesed on ühiste tegurite poolt mõjutatavad, ei oma võrgustik kui selline mingit tähendust. Teiseks tuleb arvestada, et need suuremad sotsiaalsed mõjutajad on arvatavasti ka nende sotsiaalsete võrgustike tekke taga. Teiseks „isikliku valiku“ hüpotees eeldab, et inimene valib kuhu sotsialvõrgustikku ta kuulub ning sellest aspektist vaadatuna on sotsialvõrgustik oluline, aga samas võib see tekketegur, mis võrgustiku, olla ka põhjus, miks migreerutakse (Spittel 1998: 4).

Autori arvates on tõenäosus, et inimene valib sihtriigi nende riikide hulgast, kus tal on perekonnal või sõprussuhtel põhinev side, küllaltki suur. Võrgustikud on olulised kuna

need aitavad vähendada migreerumisega seotud kulutusi ja riske. Antud teooria puhul on aga oluline mõista, et võrgustikud mängivad rolli eelkõige sihtriigi valimisel, mitte niivõrd migratsiooniotsuse langetamisel. Teisisõnu on keeruline läbi võrgustikuteooria kirjeldada migratsiooni mõjutavaid tegureid.

1.4 Tõmbe- ja tõuketeeoria

Tõmbe- ja tõuketeeoria (*push-pull theory*) on migratsiooni põhjuseid seletavates uurimustöodes laialdaselt käsitletud teooria. Tõmbe- ja tõuketegurite teooria kuulsaim tõlgendaja Everett S. Lee eristab migratsiooni selgitamiseks nelja üldist mõjutegurit: esiteks tegurid päritoluriigis, teiseks tegurid sihtriigis, kolmandaks olemasolevad tõkked ja neljandaks individuaalsed tegurid. Lee intrigeeriv lähenemine seob omavahel nii traditsioonilised makro- ja mikromajanduslikud tegurid kui ka sellised makrotegurid nagu kliima, haridus ja sotsiaalkindlustussüsteem. Migratsiooni tõkestavad tegurid ei piirdu ainult distantsiga, vaid esinevad ka kultuurilised erinevused ning seadusandlikud takistused. Individuaalsed tegurid hõlmavad endas põhilisi demograafilisi näitajaid nagu vanus ja perekonnaseis. Lee mudelis on oluliseks avastuseks, et migratsioon ei ole põhjustatud objektiivsete tingimuste poolt, vaid sellest, kuidas potentsiaalne migrant erinevaid tingimusi tajub (Krieger 2004: 87).

Tõmbe- ja tõuketegurite teooria puhul mõjutavad migratsiooni tegurid, mis meelitavad migrante teatud riiki migreeruma (tõmbetegurid) ja tegurid, mis panevad inimesi oma kodumaalt lahkuma (tõuketegurid) (Kainth 2010: 2-3). Selleks, et migratsioon esineks, peavad mõlemad mõjud esinema (Kline 2003: 108). Tõmbe- ja tõuketegurite teooria on üks põhilisemaid teoreetilisi mudeleid migratsiooniuringutes. Fundamentaalsed eeldused on, et mida ebasoodsamas seisus mingi piirkond on, seda suurema tõenäosusega on see migrantide päritoluriigiks.

Selles mudelis nähakse erinevaid tõmbe- ja tõuketegureid kui migratsiooni aluseks olevaid jõudusid. Tõmbetegurid võivad käia nii siht- kui päritoluriigi kohta. Need faktorid määravad ära, kas inimene jääb oma koduriiki või meelitatakse ta teise riiki. Tõuketegurid tõukavad inimest kas koduriigist välja või takistavad liikumist sihtriiki

(Bruder 2003: 7). Antud teooria positiivseks küljeks on kindlasti see, et tegurid ei ole kindlalt määratletud, mis annab analüüsimise objektide valikule laia ulatuse. Seega võib teguriks arvata ükskõik mida, mis mõjutab migratsiooniotsustust ning ka valdkonnad võivad olla üksteisest väga erinevad.

Järgnevalt mõned olulisemad tegurid, mis mõjutavad migratsiooni (Eamets, Philips 2004: 13):

- demograafilised protsessid ja elanikkonna vananemine,
- situatsioon tööturgudel,
- erinevused sissetulekutes ehk nn sissetulekute lõhe,
- migratsiooni traditsiooni ja võrgustike olemasolu,
- geograafiline lähedus,
- kultuuri- ja keelebarjäärid,
- ootused tulevikule (eelkõige majanduskasvule),
- etnilised ja poliitilised probleemid.

Tõmbetegurid suurendavad olulisel määral migratsiooni. Teoorias on tõmbe- ja tõuketegurid sõltuvuses sellest, kas immigratsioon on kvantitatiivselt piiratud. Mida vähempiiravamad on immigratsiooniseadused, seda suurem on tõmbetegurite mõju (Mayda 2005: 3).

Autori arvates on tõmbe- ja tõuketegurite teooria uurimistöös püstitatud teema analüüsimiseks sobiv, kuna sellega saab väga laialt seletada migratsiooni põhjuseid. Makrotasandi neoklassikaline teooria ei leidnud rakendust, kuna palgaerinevustest oluliselt tähtsamaks peab autor poliitilisi ja õiguslikke faktoreid migratsiooni otsuse langetamisel. Inimkapitali teooria miinus antud uurimusprobleemi lahendamisel seisneb aga selles, et käsitlus kohaldub pigem noorematele migreerujatele, antud uurimustöö vanuse suhtes piiranguid ei sea. Kuna töö keskendub migratsiooni otsuseid mõjutavatele teguritele, ei sobi analüüsiks ka võrgustikuteooria, kuna viimane annab eelkõige vastuse sellele, miks üks või teine sihtriik migreerumiseks valiti.

Rahvusvahelise migratsiooni tasandil saab tegurid jaotada tugevateks ja nõrkadeks. Esimene neist hõlmab dramaatilisi asjaolusid nagu humanitaarkriisid, relvakonfliktid, keskkonnakatastroofid jne. Viimase alla kuuluvad vähem kriitilised probleemid nagu

vaesus, sotsiaalne tõrjutus või tööpuudus. Teatud tegurite domineerimine määrab ära migreeruva rahvastiku omadused. Soosivad tõmbetegurid sihtiriigis meelitavad selliseid migrante, kes on inimkapitali ja motivatsiooni osas positiivselt häälestatud (Bijak 2006: 6).

Teooria põhiliseks kriitikaks on selle kontrollimine praktikas. Sageli on neid tegureid raske kvantitatiivselt mõõta ja nende arvestamine migratsiooniulatuse prognoosimisel on keeruline (Eamets, Philips 2004: 13). Probleeme põhjustab ka see, et mudel ei suuda adekvaatselt ära seletada, miks osad piirkonnad tekitavad migratsiooni ja teised mitte, või siis miks ei tee nad seda samas mahus. Samuti seda, miks teatud piirkondade vahel osad inimesed migreeruvad ja teised mitte ning kuidas kujuneb migratsioonivoogude suund (Push and pull factors of international migration 2000: 3).

Tõmbe- ja tõuketeguriteooria leiab sageli rakendust teatud valdkonna esindajate migratsiooni põhjuseid uurivates teadustöödes. Põhjalikumalt on seda käsitletud ka näiteks Euroopa Komisjoni statistikaameti aruandes, mis kirjeldab inimeste migratsiooni Lõuna- ja Ida-Vahemere ning Sahara-tagustest piirkondadest Euroopasse. Ka käesolev uurimus kasutab empiirilises osas Suurbritannia migratsioonitrendide seletamiseks tõmbe- ja tõuketeguriteooriat, sest selle käsitlemise puhul on tegemist kontseptsiooniga, mis koondab endas teatud määral kõiki eelnevaid teooriaid ja on seetõttu oma mitmekülgsuse poolest sobivaim.

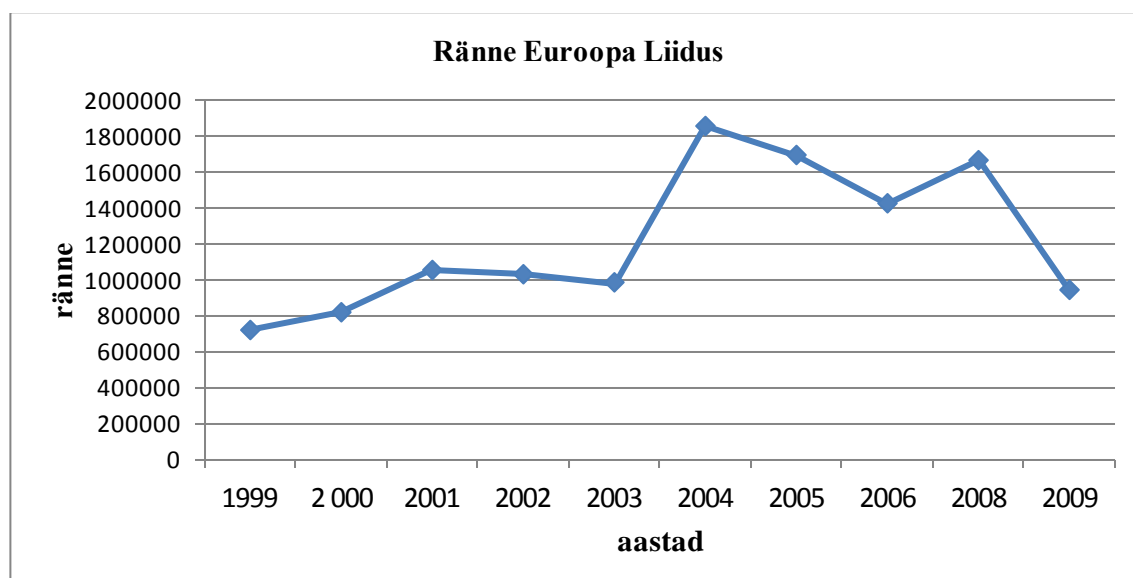
2. Euroopa migratsioonitrendid viimase kümne aasta jooksul

1999. aastal, pärast viis aastat kestnud kiiret rahvusvahelise migratsioonitaseme langust Euroopas hakkas see taas tõusujoones liikuma. Kui 1997. aastal migreerus Euroopasse 512 000 inimest siis 1998. aastaks oli see arv kasvanud juba 549 000 ligi. Rahvusvaheline migratsioon mängis juba siis olulist rolli Euroopa populatsiooni muutustes. Näiteks ilma migratsioonita oleks Saksamaa, Itaalia ja Rootsi vastamisi rahvaarvu vähenemisega umbes 0.1% võrra ja Hispaania ning Austria rahvaarv suureneks vaevu (Lanzieri 1999: 1-3).

1999. aasta migratsioonivoogude suurenemise põhjustena võib näha mitmeid tegureid. Keeleliste ja kultuuriliste barjääride tähtsuse kõrval on oluline erinevus palgatasemes,

mis põhjustab tööjõu siirdumise kõrgema palgatasemega ja sotsiaalstandarditega piirkondadesse. See koormab omakorda nimetatud piirkondade sotsiaalhoolekande eelarveid ja suurendab nõudlust tööturul. Kindlasti soodustas liikmesriikide omavahelist migratsiooni ka ühisraha euro käibe tulek .

Alljärgnev joonis 1 kujutab migratsiooni muutusi Euroopa Liidus ajavahemikul 1999-2009. Analüüsitav ajaperiood on valitud Eurostati andmete kättesaadavusest lähtudes, lõppedes kolme aasta taguste andmetega, kuna need on hetkel statistikaandmebaasis värskemad. Migratsioonivoogude iseloomustamiseks võrdleb autor kahes järgnevas tabelis netomigratsiooni ühikuid. Selle absoluutnäitaja analüüsimisel selgub sisse- ja väljarändavate inimeste vahe Euroopas, mille põhjal saab järeldada immigratsiooni kasvu, sealjuures väljendavad ühikud inimeste arvu tuhandetes.

Joonis1. Ränne Euroopa Liidus (Lanzier, 1999-2009).

Nagu joonisest 1 selgub, on üldisemad migratsioonivood Euroopas kümne aasta jooksul oluliselt elavnenud. Põhjuseid võib olla mitmeid, näiteks toimus 2004. aastal Euroopa Liidus idalaienemine, kaasates liitu Kesk- ja Ida- Euroopa maad, mis erinevad suuresti Euroopa Liidu vanadest liikmesriikidest nii majandusliku kui sotsiaalse arengutaseme osas. Samal aastal tõusis immigratsioon Euroopas üksiti ka viimase aasta kõrgeimale tasemele. Oluliselt suurem langus leidis aset 2009. aastal, mil netomigratsiooni tase 1 662 500-lt vähenes 940 600 inimesele.

Selleks, et teha järeldusi Euroopas viimase kümne aasta jooksul toimunud migratsioonitrendide muutustest, võtab autor vaatluse alla ka 1999. ja 2009. aasta Euroopa demograafilised näitajad populaarsemates migratsiooni sihtriikides. Vaatluse alla tulevad populaarsemate migratsiooni sihtriikide netomigratsiooni näitajad, mis väljendavad absoluutarvudena inimesi tuhandetes.

Tabel 1. Demograafilised muutused aastal 1999 (Lanzier 1999: 2).

Riik	Rahvaarv 1.1.1999	Rahvaarv 1.1.2000	Loomulik iive (Natural change)	Netomigratsioon (<i>Netmigration</i>)	Kogumuutus (<i>Total change</i>)
Hispaania	39 394.3	39 429.8	0.5	35	35.5
Holland	15 760.2	15 861.6	58.4	43	101.4
Itaalia	57 612.6	57 699.2	-43.4	130	86.6
Prantsusmaa	58 966.8	59 219.9	208.1	45	253.1
Rootsi	8 854.3	8 859.9	-6.4	12	5.6
Saksamaa	82 440.3	82 151.7	-77.3	192	114.7
Suurbritannia	59 389.9	59 630.7	65.7	175	240.7

Tabel 2. Demograafilised muutused aastal 2009 (Lanzier 2009: 2).

Riik	Rahvaarv 1.1.2009	Rahvaarv 1.1.2010	Loomulik iive (Natural change)	Netomigratsioon (<i>Netmigration</i>)	Kogumuutus (<i>Total change</i>)
Hispaania	45 828.2	46 087.2	180.1	78.9	259.0
Holland	16 485.8	16 576.8	51.4	39.7	91.0
Itaalia	60 045.1	60 397.4	-31.1	383.4	352.3
Prantsusmaa	64 350.8	64 709.5	282.2	76.5	358.7
Rootsi	9 256.3	9 347.9	23.9	67.6	91.6
Saksamaa	82 002.4	81 757.6	-189.0	-55.7	-244.8
Suurbritannia	59 389.9	59 630.7	221.1	186.0	407.1

Kahe tabeli (vt. tabel 1 ja tabel 2) võrdlusest selgub, et suuremates liikmesriikides on rahvaarvu muutus positiivne. Populatsiooni muutus ehk antud juhul kogumuutus tuleneb nii loomulikust iibest kui ka netomigratsioonist. Tabelist 1 selgub, et Itaalia ja Saksamaa rahvaarv on 1999. aastal positiivne just tänu immigratsioonile riiki, kuna loomulik iive on negatiivne. Kümme aastat hiljem on olukord säilinud Itaalia puhul, mis tähendab, et rahvaarv kasvab endiselt eelkõige tänu immigratsioonile (vt. tabel 2).

Oluline erinevus kirjeldatud perioodil leiab aset aga Saksamaa rahvaarvu muutuses. Nimelt on see kujunenud negatiivseks, kuna immigrantide arv ja loomulik iive on mõlemad negatiivsed, mis tähendab, et väljarändajate arv riigist on suurem kui sisserändajate oma ning surmade arv ületab sünid.

Kümne aasta jooksul on säilitanud Euroopa populaarseimate sihtriikide positsioonid Itaalia ja Suurbritannia, kuigi viimase puhul pole immigrantide arv nii hüppeliselt kasvanud kui Itaalias, kus see võrreldes 1999. aastaga on kahekordistunud. Netomigratsioon on kümne aasta jooksul kasvanud ka Prantsusmaal, kuid mitte olulisemalt kui ülejäänud Euroopa Liidu riikides üldiselt. Nende aastate lõikes on immigrantide arv kahanenud Hollandis, mis 1999. aasta seisuga oli esimese viie populaarsema Euroopa riigi seas. Varasematel aastatel tahaplaanile jäänud Rootsi on aga alates 2006. aastast ülejäänud Euroopa riikidega võrreldes oluliseks sihtriigiks kujunenud, kuuludes 2009. aasta seisuga kolme populaarsema Euroopa riigi sekka (Lanzieri 2006: 2).

2.2 Migratsioon Suurbritannias alates 1922. aastast

Suurbritannia on oma haldusjaotuse poolest küllaltki eriline ja keerukas. Riik jaguneb neljaks ajalooliseks osaks: Inglismaa, Šotimaa, Wales ja Põhja-Iirimaa. Sellele lisanduvad veel ülemeremaad, mis ei kuulu küll riigi koosseisu, kuid on sellegi poolest Suurbritannia haldusalad. Briti ülemereterritooriumid on Anguilla, Briti Antarktika Territoorium, Bermuda, Briti India Ookeani Territoorium, Briti Neitsisaared, Kaimanisaared, Falklandi saared, Gibraltar, Montserrat, St Helena ja sõltkonnad (Ascension saar ja Tristan da Cunha), Turki ja Caicose saared, Pitcairni saar, Lõuna-Georgia ja Lõuna- Sandwichi saared.

Migratsioonipoliitika, tänapäevasel kujul, sai alguse 1922. aastal, mil Ühendkuningriik hakkas eksisteerima tänase haldusterritooriumina. Neil aastatel olid põhilisteks sisserändajate lähteriikideks Briti impeeriumi kolooniad nagu India, Bangladesh, Pakistan, Kariibi mere piirkond, Lõuna-Aafrika, Kenya ja Hongkong. Tollal reguleeris

immigratsiooni Suurbritanniasse Briti kodakondsuse ja välismaalaste seisundi seadus (*British Nationality and Status of Aliens Act*).

Alljärgnev tabel 3 toob välja olulisemad muutused migratsiooni reguleerivas seadusandluses Suurbritannias.

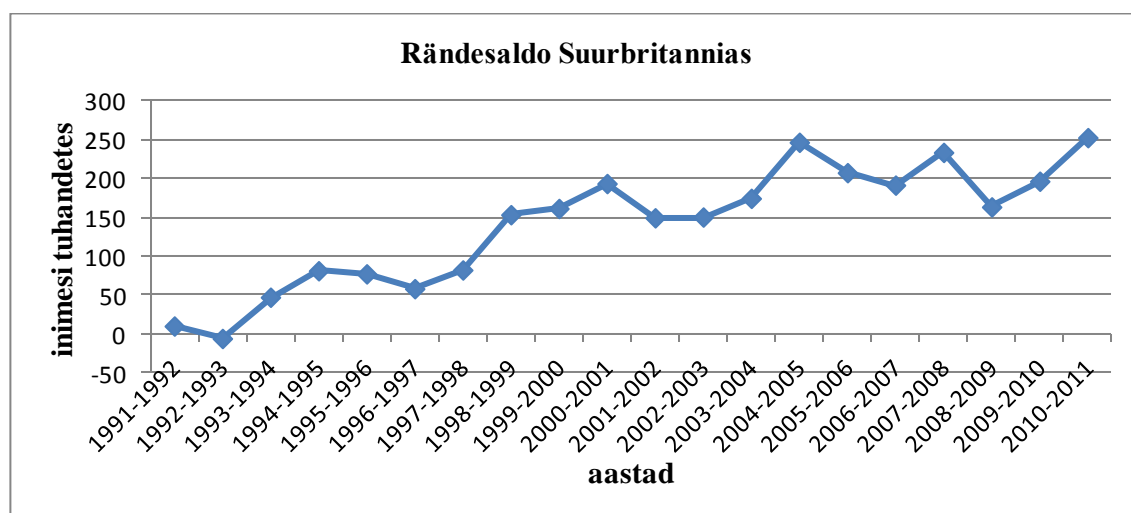
Tabel 3. Muutused migratsiooni reguleerivas seadusandluses Suurbritannias.

1914	Briti kodakondsuse ja välismaalaste seisundi seadus (<i>British Nationality and Status of Aliens Act</i>)	Kodifitseeriti esmakordselt Briti kodakondsust käsitlevad õigusaktid. Oluliseks muudatuseks oli Briti subjekti staatuse omandamine läbi abielu.
1948	Briti kodakondsuse seadus (<i>British Nationality Act</i>)	Aktiga määratleti Ühendkuningriigi ja asumaade kodaniku staatus. Nii asumaadest kui ka Rahvaste Ühenduse riikidest pärit kodanikel oli õigus Suurbritanniasse siseneda ja seal elada.
1968	Rahvaste Ühendusest pärit immigrantide seadus (<i>Commonwealth Immigrants Act</i>)	Piiras oluliselt Rahvaste Ühendusest pärit kodanike sisenemist riiki. Õigustatud olid vaid need, kes ise või kelle üks vanematest või vanavanematest olid sündinud Suurbritannias.
1971	Immigratsiooni seadus (<i>Immigration Act</i>)	Ainult need asumaade kodanikud ja Briti subjektid (Indiast või Irimaalt) olid inglise kodakondsuse õigusega isikud, kellel olid piisavalt tugevad sidemed Briti saartega (Suurbritannia, Kanali saared ja Mani saar). Nimetatud isikud võisid riigis elada ja töötada.
1973	Euroopa Liiduga ühinemine	Hakati eristama Euroopa Liidu kodanikke kellele kehtis õigus vabalt riiki siseneda, seal elada ja töötada.
1981	Briti Kodakondsuse seadus (<i>British Nationality Act</i>)	Lõi mitmekihilise kodakondsuse staatuse ja ainult teatud Rahvaste Ühenduse kodanikel oli automaatne õigus riigis elada. Briti subjektid tunnistati Rahvaste Ühenduse kodanikeks.

Teise maailmasõja järgselt, 1948. aastal, võeti vastu Briti kodakondsuse seadus (*British Nationality Act*), mille tulemusena kasvas sisserändajate arv endisest Briti impeeriumist veelgi. Need inimesed asusid täitma vabu kohti tööturul, mis ei vajanud spetsiifilisi oskusi. Immigratsiooni elavdas ka asjaolu, et endistest asumaadest migreerunutel

polnud vaja elamisloba. Asumaadest pärit immigrantide suure hulga tõttu hakkas 1960.-1980. aastate Suurbritannia immigratsiooni- ja asüülipoliitikat peagi iseloomustama taganemine ootamatutest impeeriumi mõjudest. Kuni aastani 1968, mil võeti vastu Rahvaste Ühendusest pärit immigrantide seadus (*Commonwealth Immigrants Act*), võisid Rahvaste Ühendusest pärit immigrandid Suurbritanniasse elama asuda piiranguteta. Vastu võetud seadusega said kodakondsuse ainult need Rahvaste Ühendusest pärit immigrandid, kes ise või kelle üks vanematest või vanavanematest oli sündinud Suurbritannias. Mõne aasta pärast hakkas nimetatud seadust asendama 1971. aasta Immigratsiooni seadus (*Immigration Act*).

Järgmine oluline pööre seadusandluses toimus 1981. aastal, mil võeti vastu uus Briti kodakondsuse seadus. Uus regulatsioon eristas selgelt Suurbritannia kodanikke ja Suurbritannia ülemereterritooriumi alade ehk endiste asumaade kodanikke. Erinevalt eelnevast seadusest ei kandunud uue akti kohaselt Suurbritannia kodakondsus sünniga edasi lapsele, kes on sündinud väljaspool Suurbritanniat või asumaades. See vähendas oluliselt ülemereterritooriumitelt pärit immigrantide sissevoolu riiki. 1983. aasta seisuga on seda akti muudetud ja täiendatud enam kui kümnel korral, kuid põhiosas kehtib ta tänaseni.

Joonis 2. Rändesaldo Suurbritannias (Office for National Statistics).

Joonisel (vt. joonis 2), mis iseloomustab üldiseid migratsioonitrende viimase kahekümne aasta jooksul Suurbritannias, võib märgata, et sissevool riiki on võrreldes 1990. aastaga oluliselt kasvanud. Kui 1992. aastal oli netomigratsioon veel negatiivne, mis tähendab, et riiki tuli vähem inimesi kui sealt lahkus, siis järgnevatel aastatel hakkas

näitaja tõusujoones liikuma tehes suurema hüppe 1998. aastal, mil Suurbritannia populatsioon kasvas immigratsiooni arvelt 153 000 inimese võrra. Järgmine suurem muudatus leidis aset 2004. aastal, mil netomigratsioon tõusis rekordiliselt 246 000 inimeseni. Sellist olulist immigratsioonivoolu võib seletada 2004. aastal aset leidnud Euroopa Liidu Ida-laienemisega, mis avas olulised piirid Ida-Euroopa ja seniste Euroopa Liidu liikmesriikide vahel. Netomigratsiooni näitajad tõusid hüppeliselt taas 2010. aastal. Võrreldes 2004. aasta netomigratsiooni tõusuga on vähenenud immigrantidest ajutised töötajad ning suurenenud Suurbritanniasse õppima asunute osakaal (Office for National Statistics. Migration Statistics Quarterly Report 2011).

Immigratsioon kolmandatest riikidest kasvas oluliselt 1997. aastal, mis kulmineerus kolm aastat hiljem olukorraga, kus Suurbritannial immigrantide sissevooluga raskusi tekkis. Alates 1990-ndatest aastatest on Suurbritannia migratsioonipoliitika olnud rohkem seotud integratsiooni ja koostööga Euroopa Liidu tasandil. Selle tagajärjed avaldusid ilmekalt peale 2004. aasta EL laienuksest, kui Suurbritanniasse rändas palju inimesi Kesk- ja Ida Euroopast. Samal aastal tõusis naturalisatsiooni teel Briti kodakondsuse saanute arv rekordiliselt 140,795 inimeseni, mis oli 12% suurem kui varasemal aastal ja on olnud tõusujoones tänaseni. 2004. aasta seisuga elas Suurbritannias 58.9 miljonit inimest, mis teeb sellest riigist ühe Euroopa Liidu suurima.

Jooniselt 2 selgub, et migratsioonitrendid Suurbritannias aastatel 1999- 2009 ühtivad suures osas ülejäänud Euroopas aset leidnud immigratsiooni tõusude ja langustega. Eriti ilmekalt väljendub see 2004. ja 2008. aasta immigratsiooni sissevoolu kasvu ja 2009. aastal asetleidnud olulist vähenemist võrreldes (vt. joonis 1 ja 2). Seega saab järeldada, et migratsioonitrendid Suurbritannias sarnanevad oluliselt tendentsidega Euroopas.

2.3 Immigrandid teistest Euroopa riikidest

Rääkides Euroopast pärit immigrantidest, tuleb arvestada, et suurem osa neist on Euroopa Liidu kodanikud, mistõttu keskendub autor antud peatükis peamiselt just Euroopa Liidu direktiividest ja migratsioonipoliitikast tulenevate regulatsioonide käsitlemisele. Siinjuures on arutluse tuumaks üks neljast Euroopa Liidu vabadusest-

inimeste vaba liikumine. Sellest tulenevalt eritatakse Suurbritanniasse migreeruvatest isikutest Euroopa Majanduspiirkonnast pärit isikuid ja Šveitsi kodanike ülejäänud immigrantidest. Kuigi Šveits ei kuulu Euroopa Majanduspiirkond, koheldakse seda sarnaselt, kuna selle riigi ja Euroopa Liidu vahel on sõlmitud vastavasisuline bilateraalne leping. Võrreldes kolmandatest riikidest pärit isikutele kehtivad eelpool mainitud rühmale oluliselt paremad võimalused Ühendkuningriigis elamiseks ja töötamiseks. Üldjoontes juhendatakse Isikute vaba liikumise direktiivi (*Free Movement of Persons Directive*) sätetest ja Direktiivist 2004/38, mis võeti Ühendkuningriigi õiguskorda 2006. aasta määrusega sisserände kohta Euroopa Majanduspiirkonnast (*The Immigration Regulations 2006*).

Vastavalt Euroopa Liidu migratsioonipoliitika mõjutustele on Suurbritannia seadusandluse kohaselt Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) kuuluvate riikide ja Šveitsi kodanikud õigustatud Suurbritannias elama ja töötama, kui neil on seal kindel töö ning nad suudavad ennast ja enda peret ülal pidada nõnda, et nad ei muutu koormaks riigi sotsiaalhoolekandele. Siinjuures on oluline selgitada, et alla kuus kuud kestev Suurbritannias viibimine on tõlgendatav vaid külastusena. Kui eelpool nimetatud immigrantil on luba Suurbritannias elada, võivad liituda ka tema pereliikmed. Viimastena käsitletakse Suurbritannia migratsioonipoliitika kohaselt abikaasat või elukaaslast, lapsi või lapselapsi, vanemaid või vanavanemaid. Teistel sugulastel nagu õed ja vennad, pole sellist automaatset õigustust riigis elada. Kui eelpool mainitud õigustatud pereliikmed pole pärit EMP riigist või Šveitsist, peavad nad taotlema EMP kodaniku pereliikme sissesõiduluba (*EEA family permit*). Kui EMP-st või Šveitsist pärit kodanik on Suurbritannias viibinud katkematult viis aastat, on tal õigus taotleda kinnitust alalise elukoha kohta (*confirmation of permanent residence*).

Alates 2007. aasta 1. jaanuarist ei nõuta ka Bulgaaria ja Rumeenia kodanikelt Ühendkuningriiki sisenemisel või sinna alaliselt elama jäämisel luba. Kõigil Bulgaaria ja Rumeenia kodanikel on esimesed kolm kuud piiramatult õigus elada Ühendkuningriigi (nagu ka kõikidel teistel ELi liikmesriikide kodanikel) territooriumil ning nad võivad jääda Ühendkuningriiki seaduslikult elama nii kauaks kui soovivad, tingimusel, et kasutavad seda põhiõigust üliõpilasena, füüsilisest isikust ettevõtjana või on nende toimetulek tagatud mõnel muul moel (EURES. Vaba liikumine: Ühendkuningriik).

Bulgaaria ja Rumeenia kodanikel ei ole siiski automaatset õigust Ühendkuningriigis seaduslikult töötada, välja arvatud juhul, kui nad on vabastatud tööloa nõudest. Määrused, millega reguleeritakse Rumeeniast ja Bulgaariast pärit uute töötajate sissevoolu Ühendkuningriiki, tuginevad Briti valitsuse otsusele kehtestada Bulgaaria ja Rumeenia suhtes üleminekukord, kuni sisserände reforme on edasi arendatud ning on selgunud laienenud Euroopa Liidu üldisem mõju. Tööloa väljastatakse üldjuhul liituvate riikide töötaja töökaardina (*accession worker card*). Teatud töövaldkondades saavad Bulgaaria ja Rumeenia töötajad taotleda liituvate riikide töötaja töökaarti Ühendkuningriigi siseministeeriumist, ilma et tööandja peaks taotlema neile tööloa. Nendeks töövaldkondadeks on näiteks lapsehoidja, vaimulik, diplomeeritud arst, õpetaja jne. Kui töökoht ei kuulu eelnimetatud valdkondadesse, on tööloa taotlemine kaheastmeline: Esmalt taotleb Ühendkuningriigi tööandja tööloa taotlemise korra kohaselt töölevõtu heakskiitmist. Seejärel peavad Bulgaaria ja Rumeenia kodanikud taotlema liituvate riikide töötaja töökaarti (EURES. Vaba liikumine: Ühendkuningriik).

Teine võimalus Bulgaariast ja Rumeeniast pärit kodanikele on töötada Hooajaliste põllumajandustöötajate kvoodisüsteemi (*Seasonal Agricultural Workers Scheme*) alusel, mis lubab teha lühiajalist põllumajandustööd Suurbritannias või Sektoritel põhineva kvoodisüsteemi (*Sectors Based Scheme*) alusel, mis võimaldab teha madala kvalifikatsiooniga tööd toidutöötlemise sektoris. Kui legaalsest töötamisest möödub katkestusteta 12 kuud, siis omandavad kõne all olevad kodanikud kõik õigused vabaks liikumiseks ning ei pea enam töö tegemiseks luba taotlema.

Bulgaariast ja Rumeeniast pärit kodanike migreerumine Suurbritanniasse on võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega mõnevõrra raskendatud. Põhjus peitub eelkõige selles, et sihtriigi valitsus kardab sotsiaalhoolekande ja elamumajanduse ülekoormatust ning samuti kuritegevuse kasvu. Seega võib eelpool nimetatud rändebarjääri käsitleda tõuketegurina. Sellest hoolimata on nendest riikidest pärit immigrantide arv olnud võrdlemisi kõrge: 2010. aasta seisuga vastavalt 52 000 inimest Bulgaariast ja 87 000 Rumeeniast (Office for National Statistics. Population by Country of birth and Nationality July 2010 to June 2011).

2.4 Immigrandid Rahvaste Ühendusest

Briti impeeriumi lagunemise tagajärjel ühinesid iseseisvad endised Suurbritannia mõju all olevad riigid vabatahtlikuks Rahvaste Ühenduseks (*Commonwealth*). See on assotsiatsioon, millesse kuulub 2009. aasta seisuga 54 riiki. Neist enamik on endised Suurbritannia kolooniad. Nimetatud riigid teevad koostööd, et edendada oma elanike rahvusvahelisi huvisid, ülemaailmset rahu ja demokraatiat. Kõik assotsiatsiooni kuuluvad riigid, välja arvatud Mosambiik ja Rwanda, on olnud otseselt või kaudselt Briti impeeriumi mõju all või on administratiivselt seotud mõne teise ühenduse riigiga. Kirjeldatud seotuse tõttu kehtib neist riikidest Suurbritanniasse migreerujatele ka erinev regulatsioon, mis kujutab endast olulist tõmbetegurit asumaadest pärit immigrantide jaoks. Antud rühmale kehtiv migratsioonipoliitika põhineb 1981. aasta Briti Kodakondsuse Seadusel.

Rahvaste Ühendusest pärit kodanikel pole automaatset õigust elada Suurbritannias. Kodanikel, kes on Suurbritannia päritolu, võimaldavad seadused taotleda elamis- ja tööluba, kui vähemalt üks vanavanematest on sündinud Ühendkuningriigis (kaasaarvatud Kanalisaared ja Mani saar), enne 1992. aasta 31. märtsi praegusel Iirimaa territooriumil või Briti laeval või õhusõidukil. Mainitud alustel saadud töö- ja elamisluba kehtib viis aastat. Kui kodanik on viis aastat järjest katkematult Suurbritannias viibinud, võib ta taotleda alalise elukoha luba, samuti on võimalik ajutist töö- ja elamisluba pikendada. Lubatud on ka kõnealuste kodanike pereliikmete riiki sisenemine, kui töö- ja elamisluba omav kodanik suudab neid ülal pidada ilma riikliku toeta.

Kui Rahvaste Ühendusest pärit kodanik soovib püsivalt Suurbritanniasse elama asuda, tuleb tal selleks luba taotleda. Ilma loa ja immigratsioonipiiranguteta kehtib alaline elamisõigus kahel erineval tingimusel. Esimesel juhul on õigustatud Rahvaste Ühenduse kodanik kui ta on 31. detsembri 1982. aasta seisuga Rahvaste Ühenduse kodanik, kelle ema oli sünni või adopteerimise ajal Suurbritannia või selle asumaa kodanik. Teise variandi kohaselt on õigustatud elamisluba saama Rahvaste Ühenduse kodanik, kes 31. detsembri 1982. aasta seisuga on või oli abielus mehega, kel oli elamisõigus. Siinjuures on oluline, et abielu peab olema registreeritud enne 1. jaanuari 1983. Kui soovija ei

olnud Rahvaste Ühenduse kodanik 31. detsembri 1982. aasta seisuga, või lakkas olemast ühenduse liige alates nimetatud kuupäevast, ei kohaldu talle kaks eelnevat tingimust ja ta pole õigustatud saama Suurbritannia alalist elamisluba. Näiteks Lõuna-Aafrikast või Pakistanist pärit kodanikud ei oma õigust, kuna lahkusid assotsiatsioonist enne 1983. aastat ja liitusid uuesti hiljem.

2.5 Immigrandid kolmandatest riikidest

Antud peatükis leiab käsitlust immigratsiooni poliitika ja seadusandlus, mis rakendub kolmandatest riikidest pärit kodanikele, kes soovivad Suurbritanniasse elama või tööle asuda. Nimetatud kodanikele kehtib 2008.- 2010. aastal järk-järgult rakendust leidnud viisa süsteemi uuendus „*Managed migration*,” teisisõnu „*Points based System*,” mis reguleerib väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda pärit inimeste migreerumist töötamise või õppimise eesmärgil. See süsteem asendab endist kohmakat regulatsiooni luues objektiivse aluse migratsiooniotstusteks, koosnedes viiest lubatavast migratsioonitüübi astmest ja tööhõive harust. Väljapoolt Euroopa Liitu Suurbritanniasse elama või tööle asuda soovijad peavad uue süsteemi kohaselt kõigepealt läbima testid mõnes Briti esinduses. Testide tulemusel antakse tööloa taotlejale punktid lähtuvalt haridusest, töökogemusest, keeleoskusest ja vanusest. Kandidaadid peavad Ühendkuningriiki sisenemiseks koguma teatud arvu punkte. Punktide alusel jagatakse immigrandid viide kategooriasse:

- Tasand 1 – Kõrgelt kvalifitseeritud inimesed, kes panustavad arengule ja produktiivsusele. Selle kategooria alla kuuluvad immigrandid võivad riiki siseneda ka ilma tööpakkumiseta ning võivad tööd otsida kõikjal Suurbritannias. Sellesse kategooriasse kuulumiseks on vaja koguda vähemalt 75 punkti.
- Tasand 2 – Oskustöölised, kellel on konkreetne tööpakkumine, täitmaks tühimikke Suurbritannia tööjõus. Samuti kuuluvad selle rühma alla rahvusvahelise ettevõtte töötajad, kes on üle kantud organisatsiooni Suurbritannia filiaali. Siia alla kuuluvad ka sportlased, kes tulevad end Suurbritanniasse täiendama aga ka vaimulikud.

- Tasand 3 – Piiratud arv madalakvalifikatsiooniga töötajad, kes parandab ajutist tööjõupuudust aga ka hooajatöölised. Kolmas tasand on kujundatud paljuski eesmärgiga asendada Hooajaliste põllumajandustöötajate kvoodisüsteemi (*Seasonal Agricultural Workers Scheme*) ja Sektoritel põhinevat kvoodisüsteemi (*Sectors Based Scheme*).
- Tasand 4 – Õpilased ja mõned üksikud teise valdkonna esindajad. Selleks, et õpilase viisat taotleda on vaja ülikooli või mõne teise Suurbritannia õppeasutuse toetuse registreerimist. Samuti on vaja saada teatud arv punkte, et kvalifitseeruda rahvusvaheliseks õpilaseks. Selle kategooria viisa tagab õpilase le loa kursuse kestvuse ajaks, tavaliselt aasta pluss lisaks neli kuud. Kirjeldatud õpilastel on õigus Suurbritannias töötada kuni kümme tundi nädalas õppetöö ajal ja täistööajaga vaheaegadel.
- Tasand 5 – Ajutised töötajad, vabatahtlikud ja noored, kes kuuluvad Noorte liikuvuse programmi (*Youth Mobility Scheme*) ja kellel on lubatud töötada Suurbritannias piiratud ajal, peamiselt mittemajanduslikel põhjustel. Kui eelnevatele tingimustele vastav immigrant pole Suurbritannias ülemeremaa kodanik, siis on vajalik ka sihtriigi valitsuse toetus. Erinevalt eelpool mainitud kategooriatele pole käesoleva tasandi puhul võimalik aja jooksul kõrgemale tasandile jõuda. Samuti on tingimuseks vanus vahemikus 18 kuni 30 eluaastat ja piisavad materiaalsed vahendid kuni töö leidmiseni.

Kolmandatest riikidest pärit immigrantide migratsiooniotsust takistavaks teguriks võiks pidada Suurbritannia üldist migratsioonipoliitikat alates 2010. aastast, mida iseloomustab mitte eurooplastest immigrantide sissevoolu piiramine riiki teostatuna läbi kvootide. Alates 2011. aasta aprillist oli selleks kvoodiks 22 000 inimest, mis on viiendiku võrra vähem kui 2009. aastal, sinna hulka ei kuulu aga näiteks rahvusvaheliste firmade ülekantud töötajad (Stringer, D. Britain Immigration Quota Announced). Selline poliitika suundumus peegeldab selgelt suure immigrantide sissevoolu tõttu vaevlevate populaarsete Euroopa riikide vaateid ja edaspidiseid trende, mida iseloomustab mitte eurooplastest tööjõu sissevoolu kärpimine.

Kolmandatest riikidest pärit immigrantide hulka kuuluvad ka ülemereterritooriumi kodanikud, kelle staatust peetakse sageli sisutühjaks. Sellegipoolest kaasnevad sellega siiski mõned eelised Suurbritanniasse migreerumisel, mida võib migreerumist soodustavate teguritena käsitleda. Üksnes ülemereterritooriumi kodanikele kehtivad regulatsioonid, mille kohaselt on Briti kodakondsuse omandamine soodsam (naturalisatsiooni asemel toimub registreerimine), samuti kehtib alaline elamisluba olenemata ajast, mis veedetakse väljaspool Suurbritanniat. Ka sissetuleku maksustamise osas kehtib ülemereterritooriumi kodanikele erand. Viisavabalt on nimetatud kodanikel õigus riigis viibida kuus kuud.

Sarnaselt kolmandatest riikidest pärit immigrantidele kehtestati hiljuti ka ülemereterritooriumi kodanikele mõningased rännet takistavad tegurid. Nimelt kärbiti 2010. aastal immigratsiooni vähendamiseks õppimiseks ja töötamiseks väljastatavate viisade arvu. See omakorda pingestas ülemeremaade eriti India ja Suurbritannia vahelisi poliitilisi suhteid (Stringer, D. Britain Immigration Quota Announced).

2.6 Suurbritannia integratsioonipoliitika kui tõmbetegur

Suurbritannia integratsioonipoliitika tuumaks on võrdsete võimaluste poliitika, millest lähtutakse paljus ka immigratsiooni poliitika kujundamisel. Briti integratsioonipoliitika põhialused tuginevad suure osas 1981.a. vastuvõetud kodakondsuse seadusele (*British Nationality Act*), mis on tänu Suurbritannia koloniaalimpeeriumi pärandile suhteliselt keerukas. Omavahel eristatakse seaduses mitmeid erinevaid rahvusliku kuuluvuse kategooriad: näiteks Briti kodanikud, Briti ülemereterritooriumi kodanikud, Briti alamad, Briti kaitse all olevad kodanikud jne. Samas on kaks viimast eelmainitud kategooriat tulevikus kaduvad määratlused, kuivõrd nende näol on tegemist vaid vanemalt lapsele ülekantava õigusega teatud erandlikel juhtudel (peamiselt vaid endistes koloniaalvaldustes) (Kallas, Kaldur 2007: 24).

Suurbritannia kodanikuks saamisel on kaks moodust: registreerimine, mis kohaldub eelkõige Suurbritannia ülemereterritooriumite kodanikele ning naturalisatsiooni kaudu. 1981. aasta seadusega loobuti ühtlasi sättest, mis varasemalt tagas kõikidele

Suurbritannias sündinud lastele automaatselt Briti kodakondsuse. Naturalisatsiooni korras Briti kodanikuks saamise taotluse saab inimene esitada pärast viis aastat riigis elamist (Briti kodanike abikaasade puhul kolm aastat), mille täiendavad lisatingimused sätestavad keeleoskuse (piisav inglise, uelsi või gaeli keele oskus) ning nõude tõendada piisavate teadmiste olemasolu Ühendkuningriigi igapäevaelust (Kallas, Kaldur 2007: 25). Nagu eelpool mainitud kehtib siinjuures ülemereterritooriumi kodanikele erand, nemad saavad peale viis aastat riigis elamist kodakondsuse lihtsamini, naturalisatsiooni asemele registreerimise läbi, mis muudab Suurbritannia ülemereterritooriumi kodanikele mõnevõrra atraktiivsemaks.

Märkimisväärseks tõmbeteguriks integratsioonipoliitikas on ka asjaolu, et lapsed, kelle vähemalt üks vanematest omab Suurbritannia kodakondsust või alalist elamisluba, omandavad automaatselt kodakondsuse. Suurbritannia kodakondsuseadus võimaldab täiendavalt rakendada nn kümne aasta reeglit, mis annab lapsele, kelle vanemad ei oma immigrandi staatust, kuid kes on sündinud Briti territooriumil ning elanud Suurbritannias sünnist saati, 10- aastaseks saades võimaluse registreerida ennast Briti kodanikuks lihtsustatud korras (s.o. ilma naturalisatsiooniprotsessi teisi nõudmisi nagu keeleoskus ja kodakondsustest täitmata) (Kallas, Kaldur 2007: 25). Suurbritannia integratsioonipoliitikas on oluliseks aspektiks ka see, et erinevalt paljudest teistest riikidest kehtib seal duaalne- ehk topeltkodakondsus, mis tähendab, et inimesel võib olla kahe või enama riigi kodakondsus. See on kindlasti oluline migratsiooni tõmbetegur soodustades naturalisatsiooni ning integratsiooniprotsessi.

2.7 Majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised tõmbetegurid

Kuna Suurbritannia on läbi aastate üks Euroopa populaarseim migratsiooni sihtriik olnud, siis tuleb lisaks seadusandlusele ja migratsioonipoliitikale tähelepanu pöörata ka majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele teguritele, mis võivad migratsiooni soodustada. On ilmne, et lisaks poliitikale mõjutab migratsioonitsust langetama ka sihtriigi majanduslik tase, sotsiaalne heaolu ja mitmekesine kultuuriruum.

Suurbritannia on majanduse poolest stabiilne riik kuuludes SKP võrdluses maailma seitsme parema riigi hulka. Eurostati andmebaasidest selgub, et töötusemäär 2012. aasta

1. jaanuari seisuga oli Suurbritannias (8,2%) mõnevõrra madalam kui Euroopa keskmine (10,2%) (Eurostat. Unemployment statistics). Võrreldes teiste Euroopa Liidu 27 riigiga on see aga võrdlemisi madal, mis tõttu võib seda pidada pigem tõmbeturiks riiki migreerumisel. Kuna suur osa migratsiooniotsustest langetatakse uue ja parema tööpositsiooni leidmiseks võib tõmbeturite hulka arvata ka palgaerinevuse riigiti. Nimelt kuulus Suurbritannia 2012. jaanuari seisuga miinimum palkade võrdluses Euroopas koos Luksemburgi, Belgia ja Prantsusmaaga kolmandasse gruppi, kus minimaalsed sissetulekud kuus ületavad 1200 euro piiri (Eurostat. Minimum wage statistics).

Analüüsides Suurbritanniasse migreerumise tõmbeturid tuleks tähelepanu pöörata ka tugevale sotsiaaltagatiste süsteemile, mis on selles riigis tuntud oma liberaalse iseloomu poolest. Kuigi mõnede toetuste, näiteks haigus-, töötus-, lesetoetuse, pensioni jt saamine sõltub inimese enda finantspanusest riiklikku sotsiaalkindlustusse leidub ka selliseid, mida saavad sotsiaalkindlustusmakset mitte tasuvad inimesed, kel on kõigest riigis elamise õigus. Taolised elementaarsed toetused on näiteks lastetoetused ja puuetega inimeste toetused.

Lapsetoetuse (*child benefit*) puhul on tegemist maksuvaba toetusega, mida makstakse üldreeglina kord nelja nädala tagant. Lapsetoetuse saamiseks peab taotleja olema koos lapsega Ühendkuningriigi territooriumil füüsiliselt kohal ja tal peab olema õigus selles riigis viibida ning last kasvatada. Samuti lapse sünnitoetus, mille puhul on taas tegemist maksuvaba toetusega, mis puudutab raseduse viimast perioodi. Alates 25. rasedusnädalast on võimalik määrata tulevasele emale toetus eesmärgiga tagada ema hea tervis. Toetust on võimalik kasutada ka suuremate tervisega seonduvate kulude tarbeks enne lapse sündi. Õigustatud on taotleja, kes elab Suurbritannias ning tal on õiguslik alus Suurbritannias viibimiseks (EURES. Sotsiaalkindlustus ja tervishoid).

Immigrandi seisukohalt on oluliseks tõmbeturiks sotsiaaltagatistest ka eluasemetoetus, millele kvalifitseerub isik, kes maksab üüri ning kelle sissetulekud ja kapital (säastud ja investeringud) jäävad allapoole kindlat piiri. Antud toetust on võimalik taotleda nii töötavatel kui ka töötutel isikutel. Kõrgkoolis õppijale on aga toetused, mis mõeldud madala sissetulekuga osakoormusega üliõpilastele ning mõne erandi alusel ka täiskoormusega üliõpilastele (EURES. Sotsiaalkindlustus ja tervishoid).

Suurbritanniasse migreerumisel on oluliseks eeliseks ka sealne riigikeel. Seda räägib maailmas 380 miljonit inimest emakeelena ja umbes 600 miljonit esimese võõrkeelena. Ligikaudu 2 miljardit inimest maailmas valdab inglise keelt vähemalt elementaarse suhtlemise tasandil. Inglise keel on ametliku keelena kasutusel Suurbritannias, Ameerika Ühendriikides, Kanadas, Austraalias, Uus-Meremaal ja Lõuna-Aafrika Vabariigis. Briti Rahvaste Ühenduse riikides kasutatakse seda ametliku või tähtsuselt teise keelena. Kuna inglise keel on maailmas üks levinumaid ja globaalsemaid on immigrantidel kergem riigis integreeruda ja tööd leida.

Sobiva keskkonna migreerumiseks loob ka kultuuriline mitmekesisus. Tänu viimase 50 aasta jooksul toimunud immigratsioonivoole võib Suurbritanniat pidada läbinisti mitmekesiseks ja multikultuurseks riigiks. Sellistes oludes lasub valitsusel vastutus välja töötada poliitika, mis edendaks sotsiaalset ühtekuuluvustunnet ja võitleks diskrimineerimise ja ebavõrdsuse vastu. Suurbritannias on aegade jooksul väljakujunenud mitu põhilist etnilist rühma. Mõnede nende gruppide järeltulijad moodustavad koguni kolmanda või isegi neljanda Briti kodanike põlvkonna (Third Sector Foresight. Ethnic and cultural diversity).

Kokkuvõte

Käesoleva bakalaureuse töö eesmärk oli analüüsida tänapäeva migratsioonitrende Euroopas. Selleks keskendus uurimus Suurbritannia migratsioonipoliitika ja seadusandlusele, kuna tegemist on viimase kümne aasta ühe populaarseima sihtriigiga. Lisaks eelmainitule tõi autor töös põgusalt välja majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised tegurid, mis migratsiooni mõjutada võivad.

Töö esimeses pooles tegi autor ülevaate relevantsetest migratsiooniteooriatest nagu makro neoklassikaline migratsiooniteooria, inimkapitali teooria, võrgustiku teooria ja tõmbe- ja tõuketeguri teooria. Uurimuse analüüsi osas tugines autor peaaesjalikult tõmbe- ja tõuketeguri teooriale, mis seletab lahti erinevaid migratsiooni aluseks olevaid jõudusid. Viimased võivad ühelt poolt olla migratsiooni soodustavaks aga ka migratsiooni takistavad aspektid.

Uurimuse empiiriline osa keskendub esmalt üldiste migratsioonitrendide analüüsimisele Euroopas viimase kümne aasta jooksul. Selleks võrdles autor 1999. ja 2009. aasta populaarsemate sihtriikide populatsiooni näitajaid. Uurimise tulemusena selgus, et migratsioonitrendid tänapäeva Euroopas on paljuski muutunud. Andmeid võrreldes võib üheks põhjuseks lugeda Euroopa Liidu laienemist 2004. aastal, mis avas olulised piirid Ida-Euroopa ja seniste Euroopa Liidu liikmesriikide vahel, kes osutusid populaarsemaks sihtriikideks.

Suurbritannia üldiseid migratsioonivooge viimase kahekümne aasta jooksul hinnates selgus, et immigrantide vool on Suurbritanniasse oluliselt kasvanud. Nimelt ületas sisserändajate arv väljarände 2004. aastal, kui netomigratsioon ületas 240 000 inimese piiri. Järgmine suurem tõus leidis aset juba 2010. aastal, mis ületas ka 2004. aastal püstitatud rekordarvu.

Suurbritannia migratsioonipoliitikat ja seadusandlust analüüsid saab järeldada, et regulatsioonid eristavad immigrante Briti Rahvaste Ühendusest, Euroopa Liidust ja kolmandatest riikidest. Kui Euroopa Liidust pärit kodanikul on tänu liidus kehtivale inimeste vaba liikumise põhimõttele võrdlemisi piiramatud võimaluse riiki sisenemisel, elamisel ja töötamisel, siis Rahvaste Ühendusest pärit kodanikel automaatne õigus seal

elada ja töötada puudub. Nimetatud päritolu immigrandid peavad selleks enne luba taotlema, mida väljastatakse vaid juhul, kui vastav kodanik on põlvnemise teel tugevalt seotud kas Suurbritannia või endise Briti kolooniaga.

Lisaks eelmainitule keskendub uurimistöök Suurbritannia integratsioonipoliitikale, mida saab tänu võrdsetele võimalustele suunatud iseloomule üheks oluliseks tõmbeguriks pidada. Analüüsimist leiavad ka riigi majandus, sotsiaaltagatiste süsteem ja kultuuriline keskkond. Selle tulemusena leiab autor, et lisaks integratsioonipoliitikale tuleks migratsiooni soodustavateks teguriteks lugeda ka head majanduslikku olukorda, mis hõlmab endast Euroopa Liidu keskmisest kõrgemat palka ja väikest töötusemäära. Tähelepanuta ei tohiks jätta ka sealset sotsiaaltagatiste süsteemi, mis pakub erinevaid hüvitisi ka neile, kes riigis otseselt sotsiaalmaksu ei maksa.

Antud bakalaureusetöö tulemusena selgus, et migratsioonitrendid Euroopas on kümne aasta taguste trendidega suuresti muutunud. Võrreldes 1999. aastaga on mõned suuremad migratsiooni sihtriigid oma populaarsuse säilitanud, kuid leidub ka tähelepanuväärseid erinevusi. Näiteks on immigratsioonivool oluliselt vähenenud Saksamaale, kus populatsiooni muutus 2009. aastal negatiivseks osutus. Teistes Euroopa suurriikides nagu Suurbritannias, Itaalias ja Prantsusmaal kasvas immigratsioon sarnaselt ülejäänud Euroopale. Viimastel aastatel on populaarsete migratsiooni sihtriikide seas esile kerkinud ka Rootsi, mille netomigratsiooni näitajad tõusid alates 2006. aastast. Suurbritannia viimase kahekümne aasta migratsioonitrende analüüsid selgus, et immigratsiooni taseme langused ja tõusud ühtivad üldiste Euroopa tendentsidega.

Kasutatud kirjandus

1. **Arango, J.** Explaining Migration: A Critical View.- International Social Science Journal, 2000, Vol 52, No. 165, lk 283-296.
2. **Bijak, J.** Forecasting International Migration: Selected Theories, Models, and Methods.- Central European Forum For Migration Research Working Paper, No 4, 2006, 58p.
3. **Bruder, J.** East-West Migration in Europe 2004-2015- Thünen-Series of Applied Economic Theory, Working Paper No. 40, 2003, 27p.
4. **Eamets, P. Philips, K.** Tööjõu vaba liikumine Euroopa Liidus ja selle mõju Eesti tööturule. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus, 2004, lk 32.
5. EUR-lex. Isikute vaba liikumine.
(http://eur-lex.europa.eu/et/dossier/dossier_62.htm 25.04.2012).
6. EURES. Sotsiaalkindlustus ja tervishoid.
(<http://www.eures.ee/15200> 28.04.2012).
7. EURES. Vaba liikumine: Ühendkuningriik
(<http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?acro=free&lang=et&countryId=UK&fromCountryId=BG&accessing=0&content=1&restrictions=1&step=2> 16.04.2012).
8. Eurostat. Minimum wage statistics.
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:MW_EUR_Jan_2012.png&filetimestamp=20120210111747 16.04.2012).
9. Eurostat. Unemployment statistics.
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Unemployment_rates_seasonally_adjusted_March_2012.png&filetimestamp=20120502083521 16.04.2012).
10. **Hadler, M.** Intentions to migrate within the European Union: A challenge for simple economic macro-level explanations, 2006.
11. **Kaldur, K., Kallas, K.** Integratsioonipoliitika ja meetmed. Institute of Baltic Studies, 2007.
12. **Kahanec, M., Zimmermann, K. F.** Migration in an enlarged EU: A challenging solution? European Commission, Economic Papers 363, 2009, 56p.

13. **Kainth, G. S.** Push and Pull Factors of Migration: A Case Study of Brick Kiln Migrant Workers in Punjab, MPRA Paper No. 30036, 2010.
14. **Kallaste, E., Phillips, K.** Eesti tööealise elanikkonna töötamise potentsiaal Euroopa Liidu riikides.- Praxise toimetised, nr 13, 2004.
15. **Kline, D. S.** Push and Pull Factors in Internatsional Nurse Migration- Journal of Nursins Scholarship, 2003, Vol. 35, No.2, 107-111.
16. **Krieger,H.** Migration trends in an enlarged Europe. European Foundtation for Improvement og Livind and Working Conditions, 2004, 106p.
17. **Lanzieri, G.** First demographic estimates for 1999. Eurostat- Population and social conditions.
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/CA-NK-99-015/EN/CA-NK-99-015-EN.PDF 13.04.2012).
18. **Lanzieri, G., Corsini, V.** First demographic estimates for 2005. Eurostat- Population and social conditions, 2006.
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-06-001/EN/KS-NK-06-001-EN.PDF 13.04.2012).
19. **Lanzieri, G.** First demographic estimates for 2009. Eurostat- Population and social conditions.
(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-QA-09-047/EN/KS-QA-09-047-EN.PDF 13.04.2012).
20. **Mayda, A. M.** International Migration: a Panel Dara Analysis of Economic and Non-Economic Determinants- IZA Discussion Paper, No. 1590, 2005, 41p.
21. Office for National Statistics. Migration Statistics Quarterly Report, august 2010.
(<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/migration1/migration-statistics-quarterly-report/august-2010/index.html> 08.05.2012).
22. Office for National Statistics. Population by Country of birth and Nationality July 2010 to June 2011.
(<http://www.ons.gov.uk/ons/taxonomy/index.html?nscl=Population+by+Nationality+and+Country+of+Birth> 03.05.2012).

23. Push and pull factors of international migration. A comparative report. Luxembourg: Official Publications of the European Communities, 2000, 161p.
24. **Spittel, M.** Testing Network Theory through an Analysis of Migration from Mexico to the United States, CDE Working Paper No. 99-01, 1998.
25. **Stinger, D.** (23.11.2010) „Britain Immigration Quota Announced.“ Huffington Post.
(http://www.huffingtonpost.com/2010/11/24/britain-immigration-quota_n_787978.html 02.05.2012).
26. **Tassinopoulos, A., Werner, H., Kristenses, S.** Mobility and Migration of Labour in the European Union and Their Specific Implications for Young People. 1st ED., Luxembourg: office for Official Publications of the European Communities, 1998, 126p.
27. Third Sector Foresight. Ethnic and cultural diversity.
(<http://www.3s4.org.uk/drivers/ethnic-and-cultural-diversity> 03.05.2012).

MIGRATION TRENDS IN TODAY'S EUROPE BASED ON UNITED KINGDOM'S EXAMPLE

Liisi Kents

Summary

The object of this Bachelor Thesis is to describe the migration tendencies in today's Europe based on migration of United Kingdom by pull and push factor theory. This research focuses on United Kingdom mainly because the majority of the sources and legislative material is available in English, making it easier to interpret. United Kingdom has also been one of the most popular migration destinations in Europe within the past ten years. Data and statistics used in this thesis are from Eurostat and Office for National Statistics.

As a result of this research it appears that migration tendencies in Europe have changed compared to what they used to be ten years ago.

Analysis of the data definitely points to the expansion of European Union back in 2004 which opened important borders between many Eastern and Western Europe countries as a result of which latter then became popular destinations for eastern immigrants. Significant increase of immigrants was seen also in United Kingdom. This Bachelor Thesis will analyze some of the reasons why. E.g. - considering country's favorable migration and integration politics and law one of the main pulling factors are solid welfare system and economic climate in United Kingdom which provide higher than European Union's average income to its' residents.

In addition to pull and push factors this research also focuses on different migration types in United Kingdom. It shows that migration politics of United Kingdom differentiates immigrants from Commonwealth countries, European Union and third countries applying different laws and legislations to mentioned groups. This thesis will review the conceptual differences between those regulations.

Keywords: Migration Policy of United Kingdom, Migration trends, Netmigration, Push and Pull factors.